

Джеральд Даррелл Балакучий пакунок

Розділ I. Балакучий пакунок

Літак, яким Саймон і Пітер прилетіли в Афіни у гості до своєї двоюрідної сестри Пенелопи, приземлився. Двері його відчинились, і хлопцям у лице хлинула хвиля гарячого, мов з печі, повітря і такого яскравого сонячного проміння, що вони мимоволі замружились. Після вічно похмурої і дощової англійської погоди, до якої вони звикли, це була просто фантастика, і хлопчачки, розморені та засліплені, мружились, мов коти на полум'я, дослухаючись до розкотистої дзвінкої грецької мови, що заповонила все довкола.

Дядько Генрі спершу їх мало не налякав: здоровенний чолов'яга, схожий на великого брунатного орла — з гачкуватим носом, кучмою сивого волосся і дуже великими руками, якими він без упину розмахував. Дивно навіть, що у Пенелопи, гарненької стрункої дівчинки з великими зеленими очима і каштановими косами, міг бути такий непривабливий батько.

— Ага, — сказав дядечко Генрі, суворо зиркаючи на них. — Ну, ось ви й прилетіли! Ну-ну. Радий вас бачити. Радий бачити вас уже не такими огидними, як відразу після народження. Тоді ви були, ніби лабораторні мишенята — такі ж рожеві і бридкі.

— Тату, — перебила його Пенелопа, — який же ти грубіян!

— Чого це? Зовсім я не грубіян, — відрубав дядечко Генрі, — просто ділюся спогадами.

— А це ваш багаж? — поцікавилась Пенелопа.

— Так, — відповів Пітер. — Оті дві валізи і човен.

— Човен? — здивувався дядечко Генрі. — Який ще човен?

— Надувний, — пояснив Саймон. — Нам його тато подарував.

— О, це чудово! Яка зручна і потрібна річ! — вигукнув дядечко Генрі. — Дуже добре, що ви його

прихопили.

Хлопчики аж зашарілися від радості й подумали, що, можливо, дядечко Генрі не такий уже і сердитий, як здалося на перший погляд. Тож вони взяли свої речі, завантажили їх у багажник великого відкритого автомобіля дядечка Генрі і поїхали, опромінені сонцем, минаючи незвичні краєвиди — сріблясті маслинові дерева і темно-зелені кипариси, стрункі, мов списи, під блакитним небом.

Вілла дядечка Генрі, велика недоладна будівля, вмонтилась на кручі над синім морем. Її широкі веранди, обвиті виноградом, берегли прохолоду, а з виноградних ліз із-поміж листя звисали величезні грона — хлопці ніколи в житті не бачили таких. Стіни були білі, вікна затуляли величезні зелені жалюзі. Коли жалюзі опускалися, у кімнатах ставало прохолодно, тьмяно і зеленаво, наче в акваріумі. Хлопчикам відвели простору кімнату з кахляною підлогою і так званім французьким вікном — до самої підлоги, — що виходило просто на веранду.

— Ого! — зрадів Пітер. — Тепер я зможу щоранку до сніданку ласувати виноградом!

— У саду ще ростуть апельсини, мандарини, інжир, — докинула Пенелопа, — а ще кавуни, абрикоси і груші.

Дівчинка сиділа на ліжку і дивилася, як гості

розпаковуюють речі.

— Я ніяк не можу повірити, що ми вже справді тут, — сказав Саймон.

— І я, — підхопив Пітер. — От тільки спека... Коли така спека, значить, ми все-таки в Греції.

Пенелопа засміялася:

— Це ще не спека, буває гарячіше.

— Скупатися — ось що нам потрібно, — вигукнув Пітер.

— Я саме про це подумала — добре було би поплавати сьогодні пополудні, — погодилась Пенелопа. — Ось поїмо — і підемо. Тут зовсім поруч є величезний пляж, вода там тепла — найкраще місце, щоб поплавати.

— Можна буде спустити на воду човен, — сказав Саймон.

— Еге ж! — відгукнувся Пітер. — Так і зробимо! І попливемо назустріч пригодам.

Діти поїли, переодяглися в купальні костюми, взяли човен, а до нього й помпу, і поволочили його вниз кам'янистим схилом пагорба серед тонких пахощів чебрецю і мирта — туди, де навсїбіч, скільки бачить око, простягався білий пляж. Блакитне плесо було спокійне, наче на ставі, і прозоре, як скло. Напомпувати човен виявилось нелегкою справою: діти раз у раз робили перерви, пірнаючи в морську прохолоду. Але врешті-решт готовий човен погойдувався на мліководді, ніби

пухнаста блакитна хмарина. Діти забралися в нього і примостили найнеобхідніші для подорожі речі, які взяли завдяки наполяганням Пенелопи: велику пляжну парасолю і торбу з кількома пляшками лимонаду. Саймон і Пітер сіли на весла, а Пенелопа за кермо — і відчалили. Сонце палило нещадно, а з берега з маслинових дерев долинала монотонна музика цикад. Пропливши приблизно чверть милі¹, хлопці поклали весла і витерли піг з очей.

— Нічого собі, пекельна робітка! — промовив Пітер.

— Угу, — погодився Саймон. — Я просто плавлюся.

— Здається, ми вже далеченько запливли, — поспішила підтримати хлопців Пенелопа. — Усе-таки це ваш перший день тут, та ще й утаку спеку. Може, нам зупинитися десь тут перепочити?

Саймон глянув через плече. За кількасот ярдів² над водою виступала довга полога піщана коса, утворюючи невеличку бухту.

— Як вам он та місцинка? — запитав він. —

---

¹ Милья — британська та американська міра довжини, що дорівнює 1609,344 м. (Тут і далі прим. ред.)

² Ярд — британська та американська міра довжини, що дорівнює 91,44 см.

Може, там і пристанемо?

Вони зайшли на веслах у бухточку, кинули якір на міліні, встановили парасолю, що давала тінь завбільшки з добрячий гриб, і Пенелопа відкрила три пляшки лимонаду.

Вдячні і за той клаптик затінку, діти вмостилися під парасолею і пожадливо дудлили лимонад. Запаморочені спекою і зморені веслуванням, хлопчаки поснули, поклавши руки під голови. А Пенелопа зробила останній ковток, трошечки подрімала і вирішила піднятися на піщану дюну — поглянути, що там на тому боці. Пісок аж пашів на сонці й ступати по ньому було боляче. Але дівчинка таки видерлась аж на самий верх дюни і побачила, що пляж простягається вдалечінь аж до обрю — так їй здалося, — але повітря тремтіло від спеки, здіймалося марево і виразно розгледіти що-небудь було неможливо. Дівчинка вже хотіла повертатися назад під гостинний затінок парасолі, аж раптом щось привернуло її увагу.

Спершу їй здалося, що то уламок дерева, але якийсь занадто грубий і зовсім без гілок. Невідомий предмет легенько погойдувався на хвилях від подиху лагідного бризу, поступово наближаючись до берега — там, унизу, просто у Пенелопи під ногами. Дівчинка розгледіла у ньому великий брунатний паперовий пакунок, перев'язаний

пурпуровою шворкою. Він прибився до берега, і тільки-но Пенелопа збігла до води, щоб роздивитися його зблизка, паунок заговорив.

— Егей! — вигукнув паунок рипучим голосом. — Земля, еге-гей! Йй-Богу, нарешті. Уся ця хитавиця — гойда-да, гойда-да — вкрай несприятлива для моїх нутрощів.

Пенелопа спантеличено витріщилася на знахідку. Це був звичайнісінький здоровецький коричневий паперовий паунок розміром приблизно три фути³ заввишки і два завширшки, перев'язаний пурпуровою мотузкою. Щось схоже на старовинний вулик.

— Морська хвороба — це просто мука, — провадив далі паунок. — Моя прабабуся так страждала від неї, що її частенько нудило, навіть коли вона приймала ванну.

«Хто це тут розмовляє?! — вигукнула подумки Пенелопа. — Не може бути, що звертаються до мене».

Тільки встигла вона це подумати, як із паунка почувся ще один голос. Тоненький, ніжний, мелодійний голосок, ніби відлуння маленького дзвоника на шиї у ягняти.

---

³ Фут — британська та американська міра довжини, що дорівнює 30,48 см.

— Ой, замовкни вже зі своєю прабабцею і морською хворобою, — промовив голосок роздратовано. — Мене нудить так само, як і тебе. Я тільки хочу знати, що нам тепер робити?

— Ми на місці, — відповів той перший, рипучий голос, — завдяки моїм блискучим навігаційним здібностям. Залишилося тільки зачекати, поки хтось нас визволить.

Пакунок, вирішила Пенелопа, був усе-таки замалий, щоби там могла вміститися людина, не кажучи вже про двох, проте, без сумніву, звідти долинали два голоси. Дівчинці стало страшно і захотілося покликати Пігера і Саймона, щоб разом розібратися в усій цій містичній історії. Вона розвернулася і побігла до парасолі, де спали хлопці, навіть не здогадуючись про пригоду, яка розпочалася вже цієї хвилини.

— Пігере, Саймоне, прокидайтеся, вставайте! — тихенько гукала Пенелопа і штурхала хлопців. — Ну, вставайте ж, це дуже важливо.

— Що таке? — запитав Саймон, підіймаючись і позіхаючи спросоння.

— Скажи їй, хай іде собі, — пробурмотів Пігер. — Я хочу спати. Які ігри в таку спеку?

— Це не ігри, — обурено прошепотіла Пенелопа. — Чуєте? Вставайте! Я знайшла щось над-надзвичайне по той бік коси.

— Що ж ти такого знайшла? — поцікавився

Саймон, потягуючись.

— Паунок, — відповіла Пенелопа. —
Величезний паунок.

— О Боже! — заволав Пітер. — І заради цього треба було нас будити?

— І справді: що в цьому надзвичайного? — погодився Саймон.

— Хм, нічого і ніяк, якщо вам доводилось чути, щоб паунок розмовляв, — ущипливо відповіла Пенелопа. — Мені, наприклад, такого ще не траплялось.

— Щоби паунок розмовляв? — вигукнув Пітер уже зовсім не заспанним голосом. — Тобто якийсь паунок розмовляє? Мабуть, це тобі почулося. Напевно, ти перегрілася на сонці.

— Жартуєш? Пакунки не можуть розмовляти, — підтримав брата Саймон.

— Ні, я не жартую і не перегрілася на сонці, — сердито промовила Пенелопа. — Я кажу правду: він розмовляє двома голосами.

Хлопці здивовано витріщились на неї. Було очевидно, що вона не жартує, як і те, що з її самопочуттям усе гаразд.

— Послухай, Пенні, — стурбовано сказав Саймон, — ти впевнена, що тобі це не почулося?

Пенелопа аж тупнула ногою з досади.

— Звичайно, впевнена, — сердито прошипіла вона. — Які ж ви обоє дурні! Це паунок із двома

голосами всередині, вони розмовляють між собою. Якщо не вірите, можете пересвідчитися самі. Але для цього вам доведеться піти зі мною.

Не надто охоче — бо їм досі здавалося, що сестричка морочить голову, — хлопці подерлися слідом за нею на піщану дюну. Піднявшись нагору, дівчинка приклала палець до вуст і сказала:

— Ш-ш-ш... — тоді лягла долілиць на пісок і решту шляху проповзла на животі.

Уявіть собі, три голови — одна білява, друга чорнява і третя руда — здіймаються над вершечком дюни, біля підніжжя якої лежить пакунок. Дрібні хвилики розбиваються об нього, діти вражено дивляться на пакунок, а звідти лунає пісня на два голоси:

О місячна морква! Із неї пиріг
Потішить усіх і розрадить усіх.
Свиня у хліві чи корова у яслах —
Усі дуже люблять, їдять дуже ласо
Той добрий, солодкий, чудовий пиріг.

О місячна морква! Із неї вам тортик
Порадує серце, наситить животик.
Усім — віслюкам, і конячкам, і поні —
Смакує і в стійлі, і на припоні
Той свіжий, солодкий, смачненький тортик.

О місячна морква! Із неї бісквіт —
Єдиний такий на цілісінський світ!
Чи голуб, чи півень — кого не візьми,
І взимку, і влітку, і восени
Їдять залюбки той пухкенький бісквіт.

— Ось бачите, — триумфально прошепотіла Пенелопа, — я ж казала!

— Неймовірно, — визнав Пітер. — Як думаєш, що це може бути? Двійко карликів?

— Це мали б бути якісь д-у-у-уже малесенькі карлики, щоб там поміститися, — відповіла Пенелопа.

— Ми не знатимемо, що це таке, поки не зазирнемо всередину, — тверезо оцінив ситуацію Саймон.

— Думаєш, його можна розпакувати? — замислено спитав Пітер.

— Здається, вони згадували про порятунок, — відповіла Пенелопа.

— Добре, зараз питаємо, — вирішив Саймон. — Зрештою, вони ж говорять англійською.

Широко ступаючи, він спустився з піщаної дюни і підійшов до пакунка, який, не звертаючи на нього уваги, співав собі далі:

О місячна морква! Із неї варення
Дарує мені доброту і натхнення!
Столітній дідок і маля у віточку
Не можуть прожити ні дня, ні деньочка,
Без

цього небесно-смачного варення!

Саймон делікатно кахикнув.

— Пробачте, будь ласка, — сказав він. — Пробачте, що перебиваю, але...

О місячна морква! Яка з неї юшка! Лиш сьорбнеш — і враз червоніються вушка! І квочка на сідалі, качка в ставку Обожнюють страву гарячу таку: Смачну, запашну і наваристу юшку.

— Пробачте, будь ласка, — повторив Саймон голосніше.

Запала тиша — пакунок перестав співати.

— Що це було? — озвався нарешті з острахом тоненький голосок, майже пошепки.

— Голос, — відповів той другий. — Я майже впевнений, що це був голос, якщо, звичайно, не буря, не шторм, не тайфун, не цунамі, чи землетрус, чи...

— ПРОБАЧТЕ, БУДЬ ЛАСКА! — крикнув Саймон на все горло. — Скажіть, ви хочете, щоб вас розпакували?

— Бачиш, — відгукнувся рипучий голос. — Я ж тобі казав, що це був голос. І цей голос пропонує розпакувати нас. Як мило. То що, відповідаємо «так!»?

— О, так, так, — промовив тоненький голосок. — Ми вже так довго сидимо в темряві.

— Чудово, — підсумував рипучий голос. — Ну, що ж, ми люб'язно дозволяємо нас розпакувати.

Діти обступили пакунок, Саймон витяг кишеньковий ніж, обережно перетяв тонкий пурпуровий шнур, і всі разом взялися розгортати папір.

Знявши папір, діти побачили під ним щось схоже на шовковий чохол, щедро гаптований золотими рослинними візерунками.

— М-м-м... Хочете — ми знімемо цей, цей ваш... м-м-м... чохол? — запитав Саймон.

— Чохол? — обурено перепитав рипучий голос. — Ти, дурнику, сказав «чохол»? Це не чохол! Це балдахін, захист від нічного вітру і негоди, пошитий зі справжнього шовку тутового шовкопряда — ось що це таке.

— Ой, — знігився Саймон, — пробачте. Але що би це не було, може, все-таки краще його зняти?

— Так, авжеж, — погодився рипучий голос. — Будь ласка, не шкодуйте зусиль, щоби провести цю рятівну операцію успішно.

Зверху на чохлі було щось схоже на складену петлю — Саймон потягнув за неї і зняв усе накриття. Під ним виявилась велика округла золота клітка, зовсім не схожа на жодну іншу — вона була обставлена зсередини надзвичайно вишуканими мініатюрними меблями. Крім гойдалки і двох перекладин із кедра, тут було гарне ліжко на чотирьох ніжках, оббите червоним оксамитом і накрите чудовою ковдрою ручної роботи, зшитою

з малесеньких різнобарвних клаптиків шовку і парчі; маленький обідній столик із кріслом епохи короля Луї; елегантний застелений сервант, а в ньому — дивовижна порцеляна, розписана вручну. Ще тут було велике — на всю висоту клітки — дзеркало у золотій оправі, а біля нього лежали щіпка і гребінець зі слонової кістки, а ще — дуже зручний шезлонг, обшитий розкішним яскраво-синім оксамитом, а поруч — клавесин із палісандрового дерева.

У шезлонгу невимушено розвалився папуга — теж незвичайний, діти такого ніколи не бачили. У нього було пурпурове, золоте, зелене, синє і рожеве пір'я, воно виблискувало, сяяло, мінилось, немов коштовне каміння. А ще у нього був великий гладесенький, вигнутий донизу дзьоб — такий чорний, що здавалося, ніби він вирізьблений з антрациту, і блискучі барвінкові очі. Але найдивовижнішим усе-таки було пір'я, бо замість того, щоб лежати собі гладенько одна біля одної, кожна пір'їна стирчала і кучерявилась, мов шерсть у пуделя. Це робило його схожим на дивоглядне барвисте дерево навесні, на якому щойно розпустилися всі пуп'янки. На голові у нього була зелена шовкова шапочка з довгою чорною китицею. Поряд із шезлонгом, де розсівся папуга, стояв маленький столик, а на ньому — ще одна клітка, але мініатюрна, завбільшки з наперсток, а в ній —

блискучий золотий павук зі смарагдово-зеленим хрестом на спині. Було зрозуміло, що тоненький голос належав павукові, а рипучий — папузі.

— Ага, ось воно що, — сказав Пітер.

— Воно? — перепитав папуга й обурено виструнчився. — Воно?

— Це папуга! — захоплено вигукнула Пенелопа.

— Так, це просто папуга, звичайнісінький папуга, навчений говорити, — розчаровано буркнув Саймон. — Чому ми не здогадалися про це раніше?

— А ТЕПЕР СЛУХАЙТЕ! — промовив папуга так голосно й сердито, що діти замовкли. — Послухайте-но, — продовжив він лагідніше, повертаючи до себе увагу. — Так, я й справді просто якийсь нікчемний елітний представник папужого роду. Хіба цього не досить, щоб взяти мене на глум?

— Пробач, — зашарілася Пенелопа. — Ми не хотіли тебе образити.

— Проте образили, — насупився папуга.

— Але ж ти папуга папугою, хіба ні? — вигукнув Пітер.

— О, знову починається! Знову ці пустопорожні балачки на тему «про папуг». Я не простий папуга, я — Папуга з великої літери.

— Пробач, але ми тебе, здається, не зрозуміли, — сказала Пенелопа, ніяковіючи.

— Будь-хто чи, радше, будь-який папуга може бути просто папугою, — пояснював він, — але я — Папуга з великої літери. Ініціали промовляють самі за себе.

— Ініціали? Які ще ініціали? — здивовано запитав Саймон.

— Мої, — відповів папуга. — Які ж ви ставите безглузді запитання — на диво безглузді.

— То що за ініціали? — допитувалася Пенелопа.

— Вам буде нелегко їх запам'ятати. Отже, слухайте: мене звати Персіваль Арчібальд Патрік

Ульріх Герберт Артур.

— Ось як! Справді, перші літери складають слово «ПАПУГА»! Які гарні ініціали! — радісно прошебетала Пенелопа.

— Дякую, — скромно погодився папуга. — Ось чому я не просто папуга, а Папуга з великої літери. Можете так і називати мене — Папуга.

— Дякую, — сказала Пенелопа.

— А тут, — він промовистим порухом крила вказав на малесеньку клітку, — ось вона, Дульчібелла, мій співучий павучок.

— Привіт, — сказали діти.

— Привіт, — відповіла Дульчібелла.

— Привіт, — приєднався Папуга.

— Мушу визнати, — розважливо промовила Пенелопа, — що тепер я розумію, чому ти Папуга з великої літери. Тобто, звичайно, я не хочу видатись грубою чи ще щось таке, але ти справді розмовляєш набагато краще і більше, ніж звичайні папуги. Я маю на увазі, ти говориш значно розумніше. Розумієш, про що я? Тобто видається, ніби ти тямлять, про що говориш, а звичайні папуги — не тямлять.

— Так і є, — відповів папуга. — Але, як ви думаєте, чому звичайні папуги не знають, що говорять?

— Чому ж? — поцікавився Саймон.

— Бо вони все повторюють за людьми. А це

найгірший спосіб навчання.

— Припустимо. А як же вчився ти? — запитав Пігер.

— Я вчився за словником, — гордо відповів Папуга.

— За словником? — недовірливо перепитала Пенелопа. — Як же ти міг навчитися за словником?

— А як же інакше? Головна проблема більшості, якщо не всіх, папуг, власне, в тому й полягає, як я вже казав, що вони вчать від людей — і тому не знають, що говорять, оскільки люди ніколи нічого їм не пояснюють.

— Я ніколи про це не думав, — зізнався Пігер.

— Який розумний, здоровий, нормальний, інтелектуальний папуга, наділений почуттям власної гідності, міг би цілими днями тільки те й робити, що повторювати «Люба Поллі», якби знав, що це означає? — запитав Папуга, і голос його аж тремтів від запалу. — Який порядний, чесний, скромний, сором'язливий, пристойний птах міг би без кінця кричати при сторонніх «Попка-дурник», якби знав, що це означає?

— Ну, в такому світлі все це справді виглядає жорстоко, — замислено сказала Пенелопа.

— Так, — погодився Саймон, — так само, як усі ці слівця, які втовкмачують немовлятам: «гав-гав», «вава», «кака» і всяке інше.

— Саме так! — триумфально вигукнув Папуга. — Ну яка нормальна дитина могла б кожного представника парнокопитних, якого тільки побачить, називати «му-му», якби знала, що це означає?

— Кожного представника чого? — спитав Пігер.

— Він має на увазі корів, — відповів Саймон, який краще за брата знався на складних і довгих словах.

— Ні-ні, — говорив далі Папуга, — єдиний спосіб навчитися розмовляти — це вчитися за допомогою словника, і тут мені особливо пощастило, бо мене виплекав великий, багатий, всеохопний словник, справжній Словник з великої літери.

— Як же словник міг тебе виплекати? — засумнівалася Пенелопа.

— Там, звідки я прибув, це можливо, — запевнив Папуга. — Словник — найбільша наша книга, поряд із Великою книгою чарів і Книгою цілющих трав Гепсібара.

— Боюся, я знову нічого не зрозуміла, — сказала Пенелопа.

— Бо ти напрочуд обмежена і вперта дівчинка, — сказав Папуга, — до того ж нетямуща, непослідовна і легковажна.

— Не думаю, що тобі варто знову говорити

грубі слова й ображати людей, — зауважив Пітер, який хоч і половини не зрозумів, проте відчув, що слід заступитися за сестру.

— Ображати? — широ здивувався Папуга. — Я нікого не ображаю, я лише кидаю жменьку слів на вігер, якусь децицію малих слів. Це моя робота.

— Кидати слова на вігер? — спитав Саймон. — Як це?

— Він — хранитель слів, — несподівано промовила Дульчібелла своїм тоненьким тихим голоском. — Це дуже важлива робота.

— Коли втручаєшся в чийсь розмову, годилось би принаймні перепросити, — Папуга неприязно зиркнув на Дульчібеллу.

— Вибач, — зайшлася павучиха плачем. — Я тільки хотіла допомогти, я тільки намагалася віддати тобі належне, я тільки старалась...

— Може, ти вже замовкнеш? — гаркнув Папуга.

— Аякже, неодмінно, — відповіла Дульчібелла, посунулася вглиб клітки і взялася пудрити носика. — Так і знай: я образилася.

— Образилась вона, — буркнув Папуга. — Типова жіноча поведінка.

— А що означає «кидати слова на вігер»? — спитав Саймон.

— І як розуміти оте «хранитель слів»? — додав Пітер.

— Як-як! — відповів Папуга. — Так і розуміти, бо це чистісінька правда, і зовсім не варто шукати тут якихось прихованих значень. Бачте, там, звідки ми прибули, існує три книги, які визначають плин нашого життя. Це, так би мовити, книги, що лунають, вони абсолютно не схожі на ваші нудні старі звичайні книжки — наші книги вміють розмовляти. Одна з них — це Велика книга чарів, друга — Книга цілющих трав Гепсібара і третя — Великий словник. Я вивчав словник, і тому став хранителем слів.

— Але все-таки, що це все означає? — запитала Пенелопа.

— О, — промовив Папуга, — мушу сказати, це дуже важлива робота. Ось, наприклад, чи знаєте ви, скільки слів в англійській мові?

— Ні, — відповіла Пенелопа.

— Сотні, — припустив Пітер.

— Ні, мабуть, тисячі, — виправив його Саймон.

— Майже вгадали. Якщо ж точніше — в англійській мові є понад двісті тисяч слів. Нині пересічні люди вживають одні й ті самі слова день у день.

Раптом очі його наповнилися сльозами, він витяг з-під крила картату носову хустинку, притулив її до дзьоба і висякався.

— Отже, — говорив Папуга тремтячим від

зворушення голосом, — як ви вважаєте, що стається з усіма тими словами, яких люди не вживають?

— І що ж із ними стається? — перепитала Пенелопа, широко розплющивши очі.

— Якщо про них не дбати і не провітрювати їх, вони просто пропадають, зникають, вивітрюються, бідолашні малесенькі створіння, — пояснив Папуга. — У цьому і полягає моя робота: раз на рік я маю сідати і перечитувати вголос весь Словник, від початку до кінця, щоб переконатися, що кожне слово як належить промовлене. Але впродовж року я також намагаюся вживати якнайбільше слів, бо одного разу на рік недостатньо, щоби порятувати цих маленьких наших друзів. Їм так нудно весь час сидіти там, на сторінках.

— Час втікає, — несподівано озвалася Дульчібелла.

— Ти ж, здається, щойно була страшенно ображена? — сказав Папуга і зиркнув на неї.

— Я вже перестала ображатися, — сказала Дульчібелла. — Я ображалася по-дружньому. Але все-таки час втікає.

— І що ти хочеш сказати, коли постійно це повторюєш? — роздратовано спитав Папуга.

— Ну, ми ж не збиралися сидіти тут цілий день і вислуховувати твої безкінечні лекції про

слова, — відказала павучиха. — Ми маємо надолужити згаяний час. Пам'ятай — у нас багато роботи.

— У нас багато роботи, у нас багато роботи — як мені це подобається, — роздратовано сказав Папуга. — Усе, що ти робиш цілими днями, — сидиш у своїй клітці, співаєш і ображаєшся, тому мені не залишається нічого, окрім того, що усім керувати, усе робити, ухвалювати важливі рішення, демонструвати найвищі прояви розуму та відваги...

— Думаю, це було не надто розумно — запроторити нас обох у вигнання, — перебила його Дульчібелла, зневажливо пхикнувши. — Я не бачу в цьому нічого, що можна було б назвати розумним. Нічогісінько.

— Так-так, правильно, звинувачуй мене, — скрикнув Папуга. — Але звідки я міг знати, що вони нападуть серед ночі, га? Звідки я міг знати, що жаби запакують нас у цей грубий коричневий паперовий пакунок і вкинуть у річку, га? Ти думала, як завжди (це тобі вельми властиво), що я допомагав василіскам захопити тебе... Тебе, дурнувату пристаркувату співучу павучиху, тебе...

— Я образилась! — зойкнула Дульчібелла і знову заплакала. — Я гніватимуся цілу годину. Наша угода не дає тобі права ображати мене частіше, ніж раз на тиждень, а ти тільки сьогодні, за один лише день, встиг зробити це двічі.

— О так, так, — втомлено погодився Папуга. — Пробач, будь ласка. Зараз же припини гніватись, і тоді я подарую тобі пиріг із мухами, коли ми повернемося додому.

— Обіцяєш?

— Авжеж, обіцяю, — роздратовано сказав Папуга.

— А може, ти подарував би мені до пирога з мухами ще суфле з коників-стрибунців? — улесливо спитала Дульчібелла.

— Ні, оце вже ні, — відмовив Папуга.

— Ну і нехай, — зігнула вона і знову взялася пудрити носик, тихенько муликаючи.

— А що це за історія з жабами? — спитав Пітер, заінтригований почутим.

— І з василісками, — вигукнула Пенелопа. — Хто це такі?

— Що вони захопили? — спитав Саймон.

— І звідки ви втекли? — не вгавала Пенелопа.

— Тихо! — скомандував Папуга. — Тихо, тихо, тихо.

Діти притихли.

— А тепер, — сказав Папуга, — насамперед, прошу вас, відчиніть, будь ласка, дверцята.

Саймон поквалливо витяг кишеньковий ніж, перетяв пурпуровий шнурок на дверцятах і відчинив їх.

— Дякую, — сказав Папуга, поважно

вийшовши і вилізши на вершечок клітки.

— Не хотілось би, щоб ти там застудився, — зауважила Дульчібелла. — Ти ж не взяв свого плаща.

Папуга не звернув на неї уваги. Він ретельно поправив свою шапочку, яка зсунулась на одне око, поки він дерся нагору, й обвів поглядом дітей.

— Отже, — сказав він нарешті, — ви хочете отримати відповіді на всі ці запитання, чи не так?

— Так, просимо, — сказала Пенелопа.

— Чи можу я вам довіряти? — спитав Папуга.

— Звичайно, можеш, — обурився Саймон.

— Ну, тоді знайте: те, про що я розповім вам зараз, — страшна таємниця, розумієте? Нікому ані слова — ані пари з вуст.

Діти щиро пообіцяли зберегти в таємниці все, що їм розповість Папуга, вмостились довкола клітки і приготувалися слухати.

Розділ II. Поїзд до країни Міфології

— Отже, — почав Папуга, — це було того року, коли Генджіст Ганнібал Джанкетберрі завершив своє чародійське навчання. Він був сьомим сином сьомого сина сьомого сина, тож немає нічого надприродного в тому, що саме він був найкращим серед студентів, пройшов навчальний курс із найбільшими успіхами й

отримав, крім інших відзнак, орден Мерліна.

— Це що, найвища нагорода? — спитала Пенелопа.

— Цей орден засвідчує, що його власник — майже такий самий вправний чарівник, як і Мерлін, а Мерлін був незрівнянний. Отже, коли Генджіст Ганнібал завершив Університет магії з відзнакою і нагородами (серед яких були і три книги, про які я вже згадував, а також шпилястий капелюх і чарівна паличка), старий учитель попросив його обрати спеціалізацію і зробити на цьому ім'я. На ту пору країна кишіла нікудишніми чародіями, усі вони мурмотіли одні й ті самі старі заклинання, і вчитель Генджіста Ганнібала розумів, що, володіючи таким рідкісним талантом, його учень може досягти вершин. Після довгих роздумів Генджіст вирішив присвятити себе вичаровуванню міфічних істот, бо в ті часи ніхто цього ще не робив.

— Які це «міфічні істоти»? — прошепотіла Пенелопа Саймонові на вушко.

— Нереальні, уявні, наприклад, морський дракон, — прошепотів Саймон у відповідь.

— Невдовзі, — вів далі Папуга, — коли хтось хотів знати, скільки пальців на ногах у дракона чи якої довжини волосся у русалки, кожен, не вагаючись, звертався до Генджіста Ганнібала Джанкетберрі, бо він був найкращим спеціалістом у цій галузі. Щиро кажучи, саме він підготував

левою частку інформації для Історії чотириногих бестій Топселла, але Топселл не віддав йому належне. Професійні ревності — ось головна причина, — Папуга замовк, заліз дзьобом під крило, витяг мініатюрну золоту табакерку, вдихнув дрібку тютюну і немилосердно чхнув у свою картату хустинку.

— Я ж казала, що без плаща ти застудишся, — сердито буркнула Дюльчібелла. — Чому ти не прислухаєшся до слухних порад?

Папуга не звертав на неї уваги.

— Однак через кілька років, — провадив він, — Генджіст Ганнібал несподівано знайшов успіх у своїй поразці, якщо можна так висловитися. Він помігив, що люди більше не приходять до нього, щоб побачити ріг єдинорога чи пляшечку з попелом фенікса у світлі блискавки. І невдовзі збагнув: це означає, що люди перестали йому вірити.

Папуга замовк і подивився на дітей пильним і поважним поглядом.

— Я не розумію, — зізнався Саймон і насупився. — По-перше, якщо це були міфічні створіння, то вони не могли існувати насправді.

— Дурненький хлопчику, — відказав на це Папуга, — вони існують тоді, коли люди в них вірять.

— Я не розумію, яким чином щось або хтось може існувати лише тому, що ти в нього віриш, —

вперто стояв на своєму Саймон.

— Не тільки ти, а й безліч інших людей цього не розуміє, — сказав Папуга. — Але подумай лише: колись ніхто не вірив у паровий двигун чи в пароплав, правда ж? Тому їх і не було, але згодом багато людей повірили в існування парового двигуна і пароплава — і тоді... р-р-раз!

— Гримить! — озвалася Дульчібелла.

— А потім парових двигунів і пароплавів стало так багато, що вони вже почали заважати нам пересуватися. Так само було із міфічними істотами: поки люди в них вірили, їх було багато, але коли люди почали втрачати віру, тоді раптом... р-р-аз! — і їхня популяція зникла.

— О, знову гримить! — скрикнула Дульчібелла. — Може, зайдеш всередину чи так і стирчатимеш під блискавками?

— Ой, та помовч уже ти! — роздратовано кинув Папуга. — Краще візьми і сплети собі щось.

— Що-що? — перепитала Дульчібелла.

— Нічого! — відказав Папуга.

— Добре, я сплету запинало! — промовила вона. — Я завжди хотіла мати запинало!

— Невдовзі справи пішли геть погано, — повернувся до розповіді Папуга, — і Генджіст Ганнібал мало не збожеволів: єдиногогів залишилося лише чотири пари, морських драконів не можна було відшукати ніде ні за які гроші — це

жахливо! І все це тому, що не залишилось нікого, хто б у них вірив.

— Як же пан Джанкетберрі зарадив цьому? — зацікавлено спитала Пенелопа.

Папуга обережно озирнувся, щоб переконатися, що їх ніхто не підслуховує, і таємничо прикрив дзьоба крилом:

— Він заснував нову країну і назвав її Міфологією... — прошепотів хрипкувато.

— І де ж вона? — поцікавилася Пенелопа.

— Як усе вирішилось? — запитав Пітер.

— Чекайте, чекайте, — сказав Папуга, — на все свій час!

— Ти бува не бачив мого зразка для плетіння запинала? Га? — гукнула Дульчібелла.

— Ні! — люто відповів Папуга. — *Не* бачив!!! — він пройшовся вгору-вниз по ґратах клітки, заклавши крила за спину, і зупинився.

— Що ж, Генджіст Ганнібал знайшов свою Міфологію зовсім випадково. Він ходив собі пагорбами і дійшов до якогось провалля. Спустившись туди просто з цікавості, він побачив велетенську печеру під землею, з величезним підземним морем, поцяткованим острівцями. Граптом зрозумів: це саме те, що він шукав. Зрештою, світ скоро стане таким маловірним і таким перенаселеним, що не залишиться місця навіть для справжніх тварин. То що вже й казати

про міфічних істот? Тож Генджіст Ганнібал став володарем цих печер і за допомогою кількох могутніх замовлянь облаштував свою країну і зробив її придатною для життя, навіть дуже зручною. Тоді всі міфічні істоти, що вціліли на той час, спустилися в печеру, отримали свій острів або клаптик моря і зажили щасливо... Бачите, поки ми вірили одне в одного, ми були в безпеці, — Папуга замовк, витер сльози і гучно висякався.

— Я ж тобі казала, що ти застудишся! — крикнула Дульчібелла. — Ти чуєш мене чи ні? О Боже!

— Наш уряд, якщо його можна так назвати, — продовжував Папуга, — складався з трьох великих книг (я казав, що книги ці вміють говорити) і Генджіста Ганнібала Джанкетберрі. Це був дуже добрий, чесний і справедливий уряд. Як я вже згадував, мене призначили хранителем слів, і моя робота полягала, між іншим, і в тому, щоб кожні сто років виходити в реальний світ, а потім звітувати про те, що там діється. Отже, ми з Дульчібеллою саме зупинилися в мого двоюрідного брата, який живе в Індії. Він знається з Махараджею Джайпуру. Уявіть собі жахливого сноба із закордонним паспортом, «роллс-ройсом» і всякою всячиною. Але він тримав мене в курсі щодо найсвіжіших подій на Далекому Сході. Хоч би там що було, ми повернулися з цієї подорожі

додому... і відгадайте, що там застали?

Діти мовчали, затамувавши подих.

— Ми застали, — сказав Папуга таємничим, урочистим і сумним голосом, — ось що: повстання василісків. І це ще не все — повстанці викрали наші три великі книги. Ви можете уявити щось жахливіше, небезпечніше і загрозливіше?

— Ні! — заворожено видихнули діти, бо з дзьоба Папуги це прозвучало, як звістка про кінець світу.

— Я теж, — погодився він.

— Але, будь ласка, — попросила Пенелопа, — перш ніж продовжувати, поясни нам, хто такі василіски?

— Так, Папуго, будь ласка! — підхопили брати.

— Добре! — погодився Папуга. — Що ж, повинен зізнатися, хоча ми, жителі країни Міфології, сповідуємо принцип «живи сам і дай жити іншому», проте, мушу визнати, що насправді василіски ніколи мені не подобалися: галасливі, брутальні, самозакохані, марнославні — такий їхній загальний портрет. До того ж неохайні, вічно дихають вогнем, легковажно ставляться до всього та ще й небезпечні. А їхня зовнішність? Вельми неприваблива, як на мене. Вони завбільшки десь такі, як ви, з тулубом півня, хвостом дракона, а замість пір'я — луска. Зазвичай луска у них різнобарвна — і червона,

і золота, і зелена, якщо хочете знати. На мій погляд, це надто крикливо і вульгарно.

— А навіщо вони дихають вогнем? — спитав Пігер.

— Я не знаю цього достеменно, — відповів Папуга. — Мабуть, вони просто щось таке собі придумали, але насправді це досить небезпечно, повинен вам сказати. Генджіст Ганнібал хотів збудувати для них спеціальний вогнетривкий замок — і хай би вони у ньому жили. Перше своє житло василіски спалили дощенту через двадцять чотири години після того, як заселилися. І тепер вони мешкають у замку Г. Г., звикаючи до життя у замкненому просторі, поки господар не переселить їх у Кришгалеві печери. Але мені здається, що вони і цей дім урешті-решт спалять на попіл.

— То вони такі небезпечні, що страшно бути з ними поряд? — спитала Пенелопа.

— Ні, якщо контролювати їхню чисельність, — відповів Папуга. — Ми ніколи не допускаємо більше десяти дюжин⁴ одночасно в одному приміщенні.

— Але як це вам вдається? — спитав Саймон.

— Це передбачено одним із наших законів, — відповів Папуга, — скільки має бути єдинорогів,

---

⁴ Дюжина — дванадцять однакових чи однорідних предметів.

скільки мандрейків, скільки василісків і так далі. Ми змушені були це зробити, інакше ці істоти витіснили б нас. Бачте, це єдиний спосіб зберегти сталу чисельність жителів Міфології. Уявіть собі, ці василіски постійно силкуються добитись зростання своєї популяції, завжди звертаються до Г. Г. зі всякими історіями про те, що їх нікому купати. І це справді серйозна проблема. Розумієте, василіски вилуплюються із яєць, які знесли два золоті півники. Звичайно, це тупі птахи — вони тільки й знають, що цілими днями сидіти і час від часу кукурікати, як дурники. Але раз на сто років кожен із них має знести яйце.

— А я думала, яйця несуть тільки кури, — зніяковіло зауважила Пенелопа.

— Кури несуть яйця, з яких вилуплюються курчата, — виправив її Папуга. — А золоті півники несуть яйця, з яких вилуплюються василіски.

Ця відповідь так спантеличила Пенелопу, що вона вирішила більше ні про що не запитувати.

— Золотий півник має знести яйце з василіском — і все, на цьому його місія вичерпана, — пояснював Папуга. — Тоді він зо два рази хвалькувато кукурікає і передає яйце в лапи жабам.

— Жабам? — вигукнула Пенелопа, тепер уже зовсім спантеличена.

— І що жаби роблять з ним далі? — спитав

Саймон.

— Висиджують, що ж іще? — відповів Папуга. — Єдине, на що вони здатні, ті жаби, безмозкі безхребетні створіння. Єдине, що вони роблять добре, — висиджують яйця з василісками. Але знаєте, якщо ви й далі збираєтесь перебивати мене, я ніколи не закінчу цю розповідь.

— Пробач, — промовили діти з каяттям у голосі й принишкли.

— І ось, — вів далі Папуга, — одного разу василіски вирішили, що коли їм вдасться прибрати до рук Велику книгу чарів, то вона підкаже, як зробити так, аби золоті півники несли яйця щодня. Вони змовилися з жабами — а це, як відомо, легковажні, безглузді, піддатливі створіння — і разом не тільки захопили золотих півників, а й викрали три великі книги нашої країни. Коли ми з Дульчібеллою повернулися, нападники вже замкнули своїх бранців у замку й отримували яйця з майбутніми василісками, як... ніби... ну, як...

— Як на птахофермі, — підказав Саймон.

— Точно, саме так, — підтвердив Папуга. — За останніми підрахунками, у них зараз двадцять п'ять яєць. По одному щодня. Уся наша країна Міфологія скоро буде перенаселена василісками, якщо ми якось цьому не зарадимо, тобто якщо я не зараджу цьому. Розумієте, вже десь останні роки двісті Г. Г. дуже слабкий і неуважний та залишає

дедалі більше поточних справ на мене. Але я нічого не можу вдіяти без наших великих книг. Тому ми з Дульчібеллою надумали піти і вкласти трохи розуму в дурнуваті голови василісків, але посеред ночі нас схопили їхні поплічники, пришелепуваті, бридкі й нахабні жаби, загорнули нас у жахливий пакувальний папір і кинули в річку. Я Папуга! Кров у мені кипить від гніву! Чекайте-чекайте, кляті жабиська, я ще дістану вас своїми крилами!

— А що ж із паном Джанкетберрі? — запитала Пенелопа. — Бідолашний, що з ним сталося?

— Він був у відчаї, нещасний мій друг, — сказав Папуга. — Він сидів у своїй чарівній печері й тримав на руках дракониху, яка билася в істериці. Більше його я не бачив.

— Дракониху? — перепитав Пітер, він досі ніяковів у присутності цих незрозумілих створінь.

— Табігу, останню з драконів, — пояснив Папуга. — Досить мила по-своєму тваринка, але дуже непрактична. Вона дозволила василіскам забрати яйця, а коли зрозуміла, яку дурницю вчинила, то, як і слід було сподіватися, впала в істерику. Ніякої витримки в цих драконів.

— А ти не думаєш, що треба повертатися якнайшвидше? — тривожно запитала Пенелопа. — Поки малі василіски не вилупились?

— Думаю! — відказав Папуга. — Але я не

можу цього зробити без сторонньої допомоги!

— Ми тобі допоможемо! — вигукнула Пенелопа. — Ми зробимо все, що треба, чи не так, Пітере, Саймоне?

— Так! — відповіли хлопці. — Що завгодно, ти тільки скажи!

— Які ви добрі! — сердечно мовив Папуга, втираючи сльози. — Дуже-дуже добрі...

— Хоча, правду кажучи, я зовсім не збирався тебе супроводжувати! — пожартував Пітер. — І допомагати впоратися з василісками!

— Так-так! — підхопив Саймон. — І з мерзенними жабами!

— То як, Папуго, можна нам поїхати з тобою? — запитала Пенелопа. — Я маю на увазі, що ми готові стати тобі в пригоді.

— Дорогі мої діточки! — Папуга розчулився до краю. — Ви такі шляхетні, такі великодушні... Звичайно, я буду радий, якщо ви зможете поїхати з нами. І буду невимовно вдячний за допомогу.

— Чудово! — вигукнув Пітер, підстрибуючи на radoщах. — Усе, вирішено! Тільки як ми туди дістанемось?

— Поїздом, — підказав Папуга.

— Поїздом?! — вражено перепитали діти.

— Так. Спочатку тільки стежка вела до нашого входу. Але згодом проклали залізничну колію. Вузькоколійку, звичайно ж. Вона пролягає

зовсім поруч із входом до країни Міфології, отже, мадам Гортензія підвезе нас просто до потайного місця, розумієте? Вона французенка, але з кращих із них. Якщо чесно — сам я не згадаю дороги до входу. Я добираюсь туди іншим шляхом. Але мадам Гортензія знає дорогу. Вона зараз на пенсії, живе у селі Дайкофта.

— Ага, я її бачила! Вона зараз у нашому селі. Тобто у селі, найближчому до нашої вілли! — радісно скрикнула Пенелопа. — Ти говориш про той симпатичний маленький паротяжик, що стоїть на платформі біля залізничної станції? Це його ти називаєш мадам Гортензія?

— Так-так! — зрадів Папуга. — То як вона там?

— Добре, — відказала Пенелопа. — Вона гарненька.

— Ми ніколи не показували машинам нашого входу, — сказав Папуга. — Ненадійні вони, ці машини, але старенька мадам Гортензія — добра душа. Вона зібрана не так, як теперішні поїзди. Якщо ми виїдемо сьогодні вночі, то вона відвезе нас до самісінького входу в Міфологію. А там уже підемо пішки — вздовж річки.

— Якщо там є річка, то чому б нам не попливти човном? — поцікавився Саймон.

— Ой, якби ж ми його мали, то попливли би, — зітхнув Папуга.

— Але ми маємо! — радісно вигукнув Пітер. — У нас є човен, він тут, за цією піщаною дюною.

— Та ви жартуєте!!! — не повірив Папуга.

— Ні, — сказала Пенелопа. — Можеш сам піти і пересвідчитись.

Папуга з вершечка золотої клітки злетів над піщаною дюною, виграючи на сонці всіма барвами веселки. Швидко глянув на човен, повернувся і знову вмовстився на верхівці клітки.

— Тобі вже не можна так лігати, у твоєму віці, — буркнула Дульчібелла. — Скільки разів я про це казала!

— Це грандіозно! — вигукнув Папуга, трохи захеканий. — Чудово! Якраз те, що нам потрібно: надувний, та ще й такого гарного кольору. Діти, який же я радий, що ми з вами зустрілися!

— Ми теж дуже раді! — сказала Пенелопа.

— А тепер треба розробити план, — нагадав Папуга. — Ось що я пропоную. Якби ви були такі добрі та заховали нас із Дульчібеллою у клітці десь біля дороги, а опівночі повернулися, то ми б усі разом пішли до села Дайкофта і попросили мадам Гортензію підвезти нас до входу в країну Міфологію. А далі вже самі попливемо човном. Як вам такий досконалий план?

— Супер! — вигукнув Саймон і посміхнувся.

— Ми із Саймоном беремо на себе зброю

і спорядження, — заявив Пітер. — А Пенелопа відповідатиме за харчі та речі першої необхідності.

— О Боже, — Саймон здригнувся від несподіваної думки, — але скільки часу триватиме ця подорож?

— Думаю, кілька днів, — відповів Папуга. — А що?

— А як же твій тато, Пенні? — спитав Саймон. — Як йому це пояснити?

— Дуже просто, — заспокоїла його Пенелопа. — Він якось казав мені, що коли ви приїдете, ми можемо взяти намет і влаштувати собі на пляжі кемпінг на кілька днів. І тепер нам потрібно тільки сказати, що ми підхоплюємо цю ідею і влаштуємо кемпінг. Словом, у цьому покладіться на мене.

— Отже, вирішено. Пора братись до роботи, — діловито сказав Пітер.

Діти обережно винесли клітку на пагорб і заховали в заростях мирта. Відтак попливли назад, до свого берега, випустили повітря з човна і понесли його додому. Як Пенелопа й передбачала, дядечко Генрі не заперечував щодо їхнього наміру влаштувати кемпінг на пляжі.

— Зараз саме місяць уповні, — говорила Пенелопа, — і ми зможемо провести кілька ночей на березі, а тобі зовсім не варто за нас хвилюватися.

— Так, я не хвилюватимусь, — відповів

дядечко Генрі. — Я у вашому віці дуже любив такі місячні ночі на пляжі. Чудові були часи! Бажаю вам гарно розважитись.

Діти всі разом пішли до спальні хлопчиків готувати і пакувати спорядження. Саймон змайстрував три списи — тісно примотав загострені кухонні ножі до бамбукових палиць. А Пітер зробив катапульту з рогатої маслинової гілки та міцної гуми, яку йому дала Пенелопа. А ще вони взяли зі собою три ліхтарики, компас і скриньку з найнеобхіднішими речами, куди поклали всілякі пластирі, бинти, вату і три великі коробки сірників. Папуга запевнив, що коли вони дістануться до Кришгалевих печер, оселі Г. Г., їжі буде вдосталь. Тому діти прихопили харчів стільки, щоб вистачило на одну добу, і таких, які не треба готувати — родзинки, горіхи і шоколад. А тоді посідали на ліжка і стали чекати...

Щойно пробило північ, вони крадькома вибралися з дому і пішли вниз місячною стежкою, несучи із собою зброю, спорядження і найважливішу річ — човен. Підійшовши до миртових кущів, де залишили Папугу, діти помітили дивне світіння, ніби від туристського багаття, а коли підкравлися ближче, побачили, що Папуга запалив дві свічки в канделябрах на клавесині і награв тиху ніжну мелодію, а Дульчібелла ледь чутно йому підспівує. Це була

така зворушлива і мила сцена: відблиски свічок на ґратах золотої клітки, клавесин із палісандрового дерева, увесь цей мініатюрний інтер'єр, приємна музика і солодкий ніжний голосок Дульчібелли — дітям аж шкода стало турбувати Папуґу, хоча вони й розуміли, що мають це зробити.

— А ось і ви, — промовив Папуґа, вгледівши їх, обірвав мелодію гліссандо⁵ зліва направо через усі клавіші й опустив кришку клавесина. — Ну, значить, пора в дорогу.

Діти підняли клітку (Папуґа вмовився на ній) і рушили до села Дайкофта, розташованого за милю звідти. Незабаром вони опинились у селі і пішли тихими вузькими вуличками до маленької залізничної станції, де на невеличкій платформі з двома поручнями — спеціально, щоб за них триматися, — застигла у всій красі мадам Гортензія, схожа більше на велетенську яскраву іграшку, ніж на справжню машину.

— Так, це вона, — зрадів Папуґа. — Здається, трохи поржавіла, відколи ми бачилися востаннє. А може, це просто ефект від місячного світла.

— Нема ніякої іржі! — заспокоїла його

---

⁵ Гліссандо — музичний термін, походить від французького *glissant*, що означає «плавний» перехід від одного звуку до іншого по черзі через усі можливі для відтворення на інструменті звуки, що лежать між ними.

Пенелопа. — Вона була добре змащена і вигляд мала пречудовий, коли я її бачила; так, вона прекрасно збереглася.

— Це добре, — сказав Папуга, — тоді я піду і спробую розбудити нашу стару панну.

Із цими словами він випурхнув угору й опустився на буфер мадам Гортензії.

— Мої вігання, дорогенька Гортензіє, люба моя квіточко, прокидайся, час настав, — загукав Папуга. — Розплющуй свої осяйні очі й рушаймо з нами!..

Мадам Гортензія спросоння так голосно і гостро зойкнула, що переляканий Папуга ледь не звалився з буфера.

— Р-р-рятуйте! Р-р-рятуйте! — волала мадам Гортензія. — Напасники знову тут!

— Тут-тут, — сказав Папуга, — заспокойся. Бо зараз усе село піднімеш на ноги.

— О, мон дью⁶, це ти, — промовила мадам хрипкуватим голосом із помітним французьким акцентом. — Мон дью, ось воно, моє життя, сповнене страху, коли довкола самі злодії, як тоді серед ночі.

— І як гадаєш, хто це був? — поцікавився Папуга. — Може, «Ракета» Стівенсона завітала до тебе з візитом?

---

⁶ Mon Dieu — французькою «Боже мій».

— О, мон Папуже, — посміхнулася мадам Гортензія, — ти завжди жартуєш. Ти й сам добре знаєш, що така чудова машина як я, та ще й у такому досконалому стані, привертає до себе увагу, нест-се па⁷? Яюсь уночі мені вже доводилось гукати на допомогу. Тут з'явилися двоє чоловіків із Лондонського наукового музею, вони хотіли — як би це сказати? — викрасти мене. Але я почала кричати, кричати — і селяни врятували мене. Кажу тобі, паротяги, такі як я, не мають у житті спокою. Я ж не з тих тупих дизельних машинерій.

— Звісно, ні, — запевнив її Папуга. — Хто би посмів таке припустити? Ти, поза всіма сумнівами, найпрекрасніший маленький паротяжик, який мені тільки доводилось коли-небудь бачити, і я готовий прибути на перший твій поклик, ти ж знаєш.

— О Папуже, — зітхнула мадам Гортензія, — ти завжди вмєш сказати жінці приємне, ти такий галантний, такий милий, мон браве⁸ Папуже.

— А тепер, — сказав Папуга, — дозволь познайомити тебе з моїми друзями, ось вони: Пітер, Саймон і Пенелопа.

Мадам Гортензія пильно оглянула діглахів.

---

⁷ N'est-ce pas — французькою «чи не так?».

⁸ Mon brave — французькою «мій хоробрий».

— Хлопці симпатичні, пристойні, — сказала вона нарешті, — особливо той, чорнявий: він схожий на мого першого машиніста. А дівчинка? Гм... якась сіренька... і вся голова в іржі — бідолашна дитина...

— Це моє волосся і, уявіть собі, такого воно кольору, — обурилася Пенелопа.

— Ну-ну, в нас тут не конкурс краси, — примирливо промовив Папуга. — Ми прийшли просити твоєї підтримки, дорогенька Гортензіє.

— Для тебе, мон браве Папуже, я готова на все, — запевнила мадам Гортензія.

— Добре, дякую, — кивнув Папуга, — тоді

відвези нас у Міфологію.

— Що? — вигукнула мадам Гортензія. — Знятись зі свого насидженого місця, теплого і затишного, щоб тягтися у якусь долину? Мені, пенсіонерці? Мені? У моєму віці пускати пару? Но! Но! Но! Нізащо! Кажу тобі, друже, навіть не проси!

Вони довго переконували її: Папуга сипав компліментами і підлещувався до маленького паротяжика, а діти обходили зусібіч, розповідаючи, яка вона прекрасна, відважна і як потрібна Міфології... І все це була правда.

— Ну, що ж, — не витримала мадам Гортензія, — добре, я готова на це заради вас. Але як мені спуститись із цієї комфортної платформи, яку змайстрували спеціально для мене?

— О, це просто, — сказав Пігер, — дві дерев'яні дошки — із вашою спритністю та майстерністю ми вас миттю спустимо.

— Мон дью, він такий самий підлабузник, як ти, Папуже, — сказала мадам Гортензія. — Ну, гаразд, напевно, це доля. Несіть свої пристосування — і вперед!

Хлопці мерщій принесли дві дошки і змайстрували щось схоже на рейки, по яких мадам Гортензія мала скотитися з платформи. А тоді всі стали позаду і взяли її підпихати.

— О всі святі! О платформочко! — зойкала мадам Гортензія. — Дужче, дужче, ви мусите мене

зіпхнути. Альорс, іще, іще разочок!

Нарешті її невеличкі колеса почали набирати обертів, порипуючи та пахкаючи, вона зісковзнула по дерев'яних рейках і, важко відсапуючись, зупинилася внизу.

— Чудово! — вигукнув Пітер. — Тепер ще кілька ярдів — і ви будете на гарній зручній колії.

— Ну-ну, — хекала мадам Гортензія, — чого я тільки не робила для цього Папуже!

Поки Пітер і Саймон умовляли мадам Гортензію стати на колію, Пенелопа і Папуга нишпорили по станції, шукаючи пальне, без якого маленький двигунець не запрацював би. Вугілля не було, але врешті-решт вони знайшли купку маслинових полінець, взяли оберемок і завантажили в бункер мадам Гортензії.

— Обережно! Обережніше! Не подряпай фарбу, — пропахкала мадам Гортензія, — бункер свіжопофарбований. Його фарбували кілька днів тому.

Нарешті паротяг по зав'язку завантажили паливом і котел мадам Гортензії наповнили водою зі станційного крана — отже, все було готове до подорожі. Тільки всередині діти зрозуміли, яка ж мадам Гортензія малесенька: коли Папугу і його клітку запхнули в кабінку машиніста, там залишилося так мало місця, що вони ледь втиснулись туди зі своїм спорядженням.

— Усі на місці? — запитала мадам Гортензія. — Тоді, Пітере, будь ласка, розпали вогонь у топці!

— З радістю, мадам, — відповів Пітер.

Насправді вони із Саймоном давно захоплювалися залізницею і були неймовірно щасливі від самої лише думки про те, що можна проїхатися на мадам Гортензії. А право бути її машиністами вони сприймали за велику честь. Хлопці обережно підпалили клапоть паперу, обклали його хмизом із маслинового дерева, а потім корою і всіляко вмовляли розгорітись. Тоді виклали зверху полінця — і за кілька хвилин вогонь уже палахкотів у топці.

— Присягаюся спальним вагоном! — сказала мадам Гортензія, набравши повні легені диму і випустивши його через димар. — Коли все в голові переплуталось, нема нічого кращого за добру затяжку.

Незабаром бойлер розігрівся і мадам Гортензія тріумфально вигукнула:

— Ух-х-чух-х-чух-х!

Папуга аж замилювався:

— Чудово! Люба Гортензіє, у тебе просто чарівний голос.

— Підлабузник, — проспівала мадам Гортензія. — Ух-х-чух-х-чух-х!

— А тепер, Пітере, — скомандував Папуга, —

трішки відпусти гальма, а ти, Саймоне, додай пари.

Колеса закрутилися — спочатку зовсім помаленьку, але щоразу швидше і швидше.

— Більше чух-х-чух-х, чух-х-чух-х, чух-х-чух-х пари! — гукнула мадам Гортензія. — Відпустіть, чух-х-чух-х, чух-х, чух-чах-чух-х, чух-х-чух-х-чух-х, гальма, чух-х-чух-х, більше пари чух-х-пах-чух-х, чух-чах-чух-х, чух-пах-чух-х, чух-х! Альорс, ме браве. Хоробрі мої, ми рушили! Віва ля Франсе! Чух-х-ха-чух-ха, чух-чах-чух-ха, чахх-ха-чух-х-пах-чухх-ха...

— Чудово, — вигукнув Саймон. — Віват мадам Гортензії!

— Віват! Віват! — підхопив Папуга.

— Ти ковтнув пігулку? — писнула Дульчібелла до Папуги. — Сам знаєш, що в поїзді тебе завжди нудить...

А маленький потяг набирив швидкість. Він стукотів, торохкотів і дзвенів, огортаючись хмарами пари, а його котел пашів, як рубін, коли Пітер і Саймон докидали свіжі маслинові поліна. Так вони мчали до гірського хребта, пурпурово-чорного у місячному світлі.

Подорож була страшенно захопливою. Вузька колія повертала то туди, то сюди: то впритул до високих круч і урвищ, то подалі від них, і збігала в глибокі ущелини, де величні чисті водоспади виблискували в місячному світлі, а річка

протискалася між гострими скелями, схожими на блискучі кігті якогось дивовижного птаха. Під темними кручами мерехтіли зеленкуваті вогники свілячків, а крізь рев водоспадів і пахання мадам Гортензії пробивалося тужливе «пугу-пугу» окатих сов, які перегукувались у кронах дерев.

— Починається підйом, чух-х-пах-чух-х, чух-х-чах-чух-х, чах-чах-чух-х, — важко дишаючи, промовила мадам Гортензія, — більше пари.

Хлопці підкидали дедалі більше дров, тож вогонь запалахкотів ще дужче, а іскри почали розлігатись навсїбіч. Паротяжик залишав за собою слід, наче хвіст комети.

— Ха-ха! — сміявся Папуга, а мадам Гортензія мчала дедалі швидше, і її зграбні колеса виспівували на рейках.

— Клянусь Юпітером, люба Гортензіє, ти моя радість. Я завжди любив подорожувати поїздом, але з тобою це просто божественно!

— Підлабузник, — грайливо пропахкала мадам Гортензія і тридцять три рази пронизливо просвистіла «ту-ту-у-у», висловлюючи так свою радість.

Коли позаду лишилась добра половина гірської дороги, Гортензія раптом почала пахкати, сопіги й нарешті зупинилася в клубках пари.

— О всі святі! О моє купе! — видихнула вона, й пара огорнула її, мов срібна хмаринка в

місячному сяйві. — Треба хвильку перепочити — і, будь ласка, принесіть мені тим часом напитися.

Пітер і Саймон побігли до найближчого водоспаду по воду для мадам Гортензії.

І коли її бойлер наповнили, вона змогла рушити далі.

— Це вже недалечко, правда, Гортензіє? — запитав Папуга, коли вони знову сіли у потяг.

— Так, ще трошки, — відповіла вона і, попахкуючи, вперто повзла вгору.

Невдовзі шлях вирівнявся. З одного боку простяглася глибока ущелина, де поміж скель виляся річка — пінилась, жебоніла і мерехтіла в місячному сяйві. Зненацька перед ними ніби нізвідки вигулькнула скеля з двома тунелями, схожими на дві усміхнені пащі. У цьому місці колія роздвоювалась і зникала в тунелях.

Мадам Гортензія зупинилася біля стрілки:

— Хлоп'ята, будь ласка, зійдіть і переведіть стрілку, — пропахкала вона. — Нам потрібен лівий тунель.

Пітер із Саймоном злізли і спільними зусиллями, бо перемикач був дуже тугий, перевели стрілку. А потім знову повернулись у потяг.

Мадам Гортензія рушила. Повільно, скрегочучи колесами, проїхала стрілку і знову почала набирати швидкість.

Тунель дедалі ближчав, більшав і більшав,

ніби якийсь велет позіхав, роззявляючи свого рота, і Пенелопа — не з остраху, а просто через надмір емоцій, — взяла Пітера і Саймона за руки. А тоді — шух-х-х! — вони пірнули в тунель, і мадам Гортензія налякала всіх двома пронизливими гудками.

— Агов! — обурився Папуга, — ти чого?

— Це сигнал для кажанів, — пояснила мадам Гортензія. — Вони тут висять, бідолашні, під склепінням і можуть задихнутися, якщо їх не попередити.

Їхати тунелем у темряві було дуже страшно. Яскрава латочка світла лежала лише біля топки мадам Гортензії, а кволий промінь фари падав на склепіння, з якого, ніби вістря списів, звисали сталактити, а по них скапувала вода.

Незабаром мадам Гортензія знову пронизливо свиснула.

— Будь ласка, натисніть на гальма, але поволі! — гукнула вона. — Ми на місці.

Пітер і Саймон повільно загальмували, і маленький потяг, хрипкувато відсапуючись, зупинився в клубках пари.

— Країна Міфологія! Кінцева зупинка! Усі виходимо! — закричав Папуга, і голос його луною відбився в тунелі — раз і ще раз.

— Як тут вогко і неприємно, — поскаржилась Дульчібелла. — Тобі треба було вдягти плащ. Якщо

застудишся — нарікай на себе.

Діти вилізли з вагончика, забрали свої речі та клітку з Папугою, а тоді обступили мадам Гортензію і заходилися прощатися.

— Для мене ви найкраща у світі, — сказала Пенелопа, — і це була просто розкішна подорож. Дуже вам дякую.

— Нема за що, донечко, — відповіла мадам Гортензія. — Я хотіла довести, що хоч ми й старі, але все-таки ще щось можемо, нест-се па?

— Мадам Гортензіє, побути вашим машиністом — це для мене велика честь! — зізнався Пігер.

— Неабиякий привілей і велика честь, мадам, — додав і собі Саймон.

— Ви керували дуже добре, — відповіла мадам Гортензія, — справді, я задоволена!

— Гортензіє, — сказав Папуга, — я сам, мої друзі і вся Міфологія глибоко вдячні тобі. Ми ніколи тебе не забудемо.

— Любий Папуже, — відповіла мадам Гортензія, — ти ж знаєш, що заради тебе я завжди готова на все.

— А ти зумієш сама повернутись назад? — запитав Папуга.

— Так, мон браве, я зумію — як там у вас кажуть? — скотитися вниз. Ну, а ви ж, глядіть, не заблукайте. Вам далі тунелем, а тоді ліворуч —

через якихось кільканадцять метрів.

— Гарзд, — сказав Папуга, — тоді ми пішли. Бувай, Гортензіє, і спасибі тобі ще раз.

— До зустрічі, мон Папуже, бон чен⁹, бажаю успіху, — мадам Гортензія розчулено зігнула і послала їм повітряний поцілунок.

Діти позасвічували ліхтарики і рушили тунелем. Проїшовши приблизно футів сто п'ятдесят, Папуга вигукнув:

— Це тут! Ось він, вхід у Міфологію!

Діти спрямували ліхтарики туди, де зупинився Папуга, і побачили в кам'яній стіні тунелю розколину в три фути завширшки і шість заввишки, схожу на вузьку церковну браму.

— Це прикордонний пост, — пояснив Папуга. — Ще п'ять хвилин ходу — і ми в Міфології.

Тунель був дуже вузький, тому їм довелося просуватися вервечкою. Пітер ішов перший, з ліхтариком і кліткою в руках. За ним — Пенелопа з Папугою на плечі. Вона несла харчі, аптечку і зброю. Замикав ходу Саймон, він тягнув човен.

— Рухайтесь трохи тихіше, — хрипкувато прошепотів Папуга. — Василіски вельми легковажні істоти, тому я, звісно, дуже сумніваюсь, але все-таки вони могли виставити варту, щоби

---

⁹ Bonne chance — французькою «удачі».

бути певними, що я не повернусь.

Вони зайшли за ріг, та раптом Пітер так різко зупинився, що Саймон і Пенелопа налетіли одне на одного.

— Що сталось? — запитала Пенелопа.

— Т-с-с-с, — прошепотів Пітер, — там попереду світло.

— Дай-но я гляну, — Папуга перелетів на плече до Пітера.

Усі затамували подих, поки Папуга вдивлявся в далечінь.

— Ні, все нормально, це не світло. Це вхід, — нарешті сказав він. — Бачите, ми застали світанок.

— Світанок? — запитав Пітер. — Папуго, ти впевнений? Зараз пів на другу ночі. Занадто рано для світанку.

— Це в звичайному світі рано, — відповів Папуга. — А тут, у Міфології, світає цілий день. Тільки вночі темно.

— Що ти таке кажеш? У вас цілий день суцільний світанок? — перепитала Пенелопа.

— Ну, — почав Папуга, — коли Г. Г. вчився на чарівника, то мав звичку вставати на світанні, й невдовзі відкрив для себе, що це найкраща пора доби: усе таке свіже, умиротворене, увесь світ довкола такий яскравий після доброго нічного сну. Тому, створюючи Міфологію, він вирішив, що тут буде свігати весь час, крім восьми нічних годин.

Зараз самі побачите, про що я кажу.

Урешті-решт вони вийшли з тунелю і зупинилися, засліплені видовищем, що відкрилося їхнім очам. Небо (тобто те, що тут вважали небом) було лагідного жовтувато-зеленого кольору і подекуди мінилося ніжно-блакитним. По ньому пливли купки маленьких, пухкеньких, затишних хмаринок, жовтавих, білих і блідо-рожевих. Сонце (тобто те, що тут вважали сонцем) нерухомо висіло просто над обрієм і кидало довкола дивовижне тонке мереживо золотих промінців. Поблизу маленький рожевуватий струмочок спливав із теракотово-червоних скель каскадами казкових водограїв. І кожен водограй падав у глибокий тихий ставочок, повний лінивих синіх риб із багряними плавцями і хвостами. Трава під ногами була оксамитово-пурпурова, як верес, ніжна, пружна і ніби щойно скошена. Усе довкола було всіяне барвистими квітами, їхні пелюстки, здавалось, зроблені зі скла, а поміж квітів то тут, то там виглядали грибочки яскравого лимонно-жовтого кольору із чорними цятками. Далі долину перетинав ліс, де росли дерева з великим блакитним листям і стовбурами шоколадного кольору, які здалеку видавалися вузлуватими і нерівними. Ген далеко-далеко на обрії ледве мріло у вранішній імлі щось величне, блискуче і мерехтливе, і діти здогадалися, що це те саме велике внутрішнє море,

про яке розповідав Папуга.

— О, яка краса! — видихнула Пенелопа. — Я такого не бачила навіть уві сні!

— Погляньте, які барви, — сказав Саймон. — Фантастика, правда?

— А небо, — вигукнув Пітер, — таке враження, ніби ці хмарки так мальовничо порозставляла чиясь рука.

— Так і є, — сказав Папуга, — їх переставляють п'ять разів на день, щоб вони не встигли нам набриднути. Ще тут є чотири різні заходи сонця, з чотирьох сторін світу, тож ті, кому подобається червоний захід сонця, дивляться в один бік, а кому лимонний, жовтий чи зелений — в інші. Це дуже зручно.

— Мені здається, що Міфологія неймовірно прекрасна, — сказала Пенелопа. — Не дивно, що ви любите свою країну і так пишаєтесь нею.

— Так-так, — зніяковівши підтвердив Папуга. — Знаєш, я живу тут дуже давно. Я вже ніби зрісся з цією землею. Тому й не хочу, щоб ці жахливі василіски отримали владу над нею.

— Ми з тобою, — сказав Пітер, — і чим швидше ми їх здолаємо, тим краще. Що робити далі, Папуго?

— Ну, — замислено промовив той, — якщо йти за течією струмка, то ми опинимось на березі головної річки і зможемо спустити на воду човен.

І тоді, якщо пам'ять мене не зраджує — а мене вбити мало за те, що я не взяв карти, — ми попливемо вниз за течією, через долину феніксів, до пагорбів місячних телят і лук єдиногогорів. А звідти вже зовсім близько до Кришталевих печер, лише кілька хвилин пішки. Але мушу вас застерегти, що там, у долині феніксів, нас у двох місцях чекають дуже небезпечні пороги, і я не знаю, як їх оминати. Сподіваюся, ви вмієте керувати човном?

— Усе буде добре, — запевнив Пітер.

— Я теж так думаю, — сказав Саймон. — Якщо ми разом сядемо на весла, то зможемо проскочити будь-які пороги.

— Тоді рушаймо, — гукнув Папуга, — тримаймося якнайближче до дерев. Раптом тут поблизу василіски! А якщо ви їх зустрінете, пам'ятайте: вони можуть вивергати полум'я на відстань до восьми футів.

— Вісім футів?! — скрикнула Пенелопа. — О Боже, це ж як вогнемет!

— Так і є, — сказав Папуга. — Колись вони ще вміли вбивати поглядом, але ми поклали цьому край, коли створили Міфологію. Усе добре в міру, як каже Г. Г. Жахливо, що вони тиняються тут і палять усе, що бачать, своїми необережними подихами, але, на щастя, тепер хоч не вбивають всіх підряд самим лише поглядом.